

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA
GMINY CZERMIN
NA LATA 2004 - 2015**

CZERMIN 2004

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	2
2.	

1. Wstęp

Gmina funkcjonująca w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym, wykonuje również zadania publiczne określone innymi ustawami, w tym zadania z zakresu ochrony przyrody, ochrony środowiska, leśnictwa, gospodarki wodnej, rybactwa śródlądowego, zapobiegania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

W podejmowanych działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju wyszukiwane są takich kierunków rozwoju, które doprowadzą do ograniczania emisji, zmniejszenia energo-, wodo- i materiałochłonności produkcji, poprawy jakości środowiska przyrodniczego, wzmocnienia struktur ekologicznych, rozwijania aktywności obywatelskiej, poprawy jakości życia mieszkańców.

Obowiązujące od 1 października 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska, nakłada na Wójta Gminy obowiązek opracowania Gminnego Programu Ochrony Środowiska.

Obowiązek ten jest formalną przesłanką dla utworzenia niniejszego opracowania (art. 17, ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Dz. U. Nr 62, poz. 627).

2. Cele i zakres opracowania

Głównym celem *Programu* jest określenie polityki ekologicznej Gminy Czermin wynikającej ze strategii rozwoju kraju rozumianą jako zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniami zrównoważonego rozwoju

Wytyczone cele ekologiczne dla gminy Czermin uwzględniają cele i uwarunkowania zawarte w dokumentach krajowych:

- Polityka ekologiczna państwa (1991 r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001 r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.),

- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,

oraz cele i uwarunkowania zawarte w dokumentach wojewódzkich i powiatowych:

- Wojewódzkim programie ochrony środowiska i Planie gospodarki odpadami
- Programie ochrony środowiska dla Powiatu Mieleckiego.

Przedmiotem opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla gminy Czermin znajdującej się w Powiecie Mieleckim, usytuowana na pograniczu z województwem świętokrzyskim.

W niniejszym opracowaniu poruszona jest szeroko rozumiana problematyka ochrony środowiska na analizowanym terenie.

Zagadnienia ochrony środowiska obejmują ochronę powietrza, wód, powierzchni ziemi, środowiska akustycznego oraz zasobów przyrodniczych.

Omówienia dotyczące gospodarki odpadami zostały zawarte w odrębnym opracowaniu pod nazwą Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Czermin.

Duże znaczenie dla osiągnięcia w pełni zrównoważonego rozwoju mają cztery łady:

- ekologiczny,
- społeczny,
- ekonomiczny (gospodarczy),
- przestrzenny.

Podstawowym narzędziem do osiągnięcia ładu ekologicznego jest ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego.

Ład społeczny można osiągnąć np. poprzez akceptację mieszkańców dla proponowanych i podejmowanych działań.

Poprzez kształtowanie odpowiedniej struktury gospodarki, a także ograniczenie bezrobocia można osiągnąć ład gospodarczy.

Ład przestrzenny wiąże się natomiast np. z odpowiednią lokalizacją terenów przemysłowych, mieszkaniowych, komunikacyjnych i innych.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono zaprezentowane powyżej zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, ze wskazaniem kierunków i hierarchii działań zmierzających do ich wprowadzenia na terenie gminy.

Do najistotniejszych wytyczonych dla gminy Czermin celów i kierunków działań w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i ochrony środowiska należą:

- *racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów, wzrost udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych, ochrona zasobów kopalin);*
- *ochrona powietrza, ochrona przed hałasem (zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów i pyłów, zminimalizowanie uciążliwego hałasu);*
- *ochrona wód (zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, ochrona przed powodzią, właściwa gospodarka wodno-ściekowa);*
- *ochrona gleb;*
- *ochrona zasobów przyrodniczych (zachowanie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwój zasobów leśnych, racjonalna eksploatacja lasów).*
- *prowadzenie skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań,*

Realizacja zdefiniowanych ekologicznych celów strategicznych w powiązaniu z programem edukacji ekologicznej społeczeństwa powinna zapewnić rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

3. Terminologia

Program ochrony środowiska wymusza na wszystkich uczestnikach procesów decyzyjnych i inwestycyjnych zastosowanie jednakowej terminologii dotyczącej całokształtu ochrony środowiska. Poniżej podane zostały znaczenia zwrotów użytych w opracowaniu.

3.1. Terminologia z zakresu zrównoważonego rozwoju

Ochrona środowiska - rozumie się przez to podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- ✓ racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- ✓ przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- ✓ przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego;

Równowaga przyrodnicza - jest to taki stan, w którym na określonym obszarze istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej;

Środowisko – rozumie się przez to ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, zwierzęta i rośliny, krajobraz oraz klimat;

Zrównoważony rozwój - rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

3.2. Terminologia z zakresu ochrony środowiska

Emisja – rozumie się przez to wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi:

- ✓ substancje,
- ✓ energie, takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne;

Hałas - rozumie się przez to dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz;

Obszar chronionego krajobrazu - jest terenem chronionym ze względu na wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwości zaspokajania potrzeb

związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Celem tworzenia obszarów chronionego krajobrazu może być w szczególności zapewnienie powiązania terenów poddanych ochronie w system obszarów chronionych;

Oddziaływanie na środowisko - rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi;

Organ ochrony środowiska – rozumie się przez to organy administracji powołane do wykonywania zadań publicznych z zakresu ochrony środowiska, stosownie do ich właściwości określonej w tytule VII w dziale I Prawa Ochrony Środowiska;

Organizacja ekologiczna – rozumie się przez to organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska;

Pomnikami przyrody – to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiętkowej i krajobrazowej odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie;

Poważna awaria – rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem;

Powierzchnia ziemi - rozumie się przez to naturalne ukształtowanie terenu, glebę oraz znajdującą się pod nią ziemię do głębokości oddziaływania człowieka, z tym że pojęcie „gleba” oznacza górną warstwę litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie;

Powietrze - rozumie się przez to powietrze znajdujące się w troposferze, z wyłączeniem wnętrza budynków i miejsc pracy;

Poziom hałas – rozumie się przez to równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB);

Poziom substancji w powietrzu - rozumie się przez to stężenie substancji w powietrzu w odniesieniu do ustalonego czasu lub opad takiej substancji w odniesieniu do ustalonego czasu i powierzchni;

Pozwolenie - bez podania jego rodzaju – rozumie się przez to pozwolenie na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, o którym mowa w art. 181 ust. 1 Prawa ochrony środowiska;

Standardy emisyjne – rozumie się przez to dopuszczalne wielkości emisji;

Substancja niebezpieczna – rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska; substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii;

Użytki ekologiczne – rozumie się przez to zasługujące na ochronę „pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk i ich zasobów genowych”. Należą do nich: torfowiska, bagna, nieużytkowane łąki i sady, drobne zbiorniki śródpolne i śródleśne, kępy drzew i krzewów, skarpy, jary i wąwozy, trzcinowiska itp.

Wielkość emisji - rozumie się przez to rodzaj i ilość wprowadzanych substancji lub energii w określonym czasie oraz stężenia lub poziomy substancji lub energii, w szczególności w gazach odlotowych, wprowadzanych ściekach oraz wytwarzanych odpadach;

Zakład – rozumie się przez to jedną lub kilka instalacji wraz z terenem, do którego prowadzący instalacje posiada tytuł prawny, oraz znajdującymi się na nim urządzeniami;

Zanieczyszczenie – rozumie się przez to emisję, która jest szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, powoduje szkodę w dobrach materialnych, pogarsza walory estetyczne środowiska lub koliduje z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska.

3.3. Terminologia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

Ścieki – rozumie się przez to wprowadzane do wód lub do ziemi:

- ✓ wody zużyte na cele bytowe lub gospodarcze,

- ✓ ciekłe odchody zwierzęce, z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy przeznaczonych do rolniczego wykorzystania w sposób i na zasadach określonych w przepisach o nawozach i nawożeniu,
- ✓ wody opadowe lub roztopowe, ujęte w systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych, w tym z centrów miast, terenów przemysłowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów o trwałej nawierzchni,
- ✓ wody odciekowe ze składowisk odpadów, wykorzystane solanki, wody lecznicze i termalne,
- ✓ wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, z wyjątkiem wód wprowadzanych do górotworu, jeżeli rodzaje i ilość substancji zawartych w wodzie wprowadzanej do górotworu są tożsame z rodzajami i ilością zawartymi w pobranej wodzie,
- ✓ wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów gospodarki rybackiej, jeżeli występują w nich nowe substancje lub zwiększone zostaną ilości substancji w stosunku do zawartych w pobranej wodzie;

Ścieki bytowe – rozumie się przez to ścieki z budynków przeznaczonych na pobyt ludzi, z osiedli mieszkaniowych oraz z terenów usługowych, powstające w szczególności w wyniku ludzkiego metabolizmu oraz funkcjonowania gospodarstw domowych;

Ścieki komunalne – rozumie się przez to ścieki bytowe lub mieszaninę ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi;

Ścieki przemysłowe – rozumie się przez to ścieki odprowadzane z terenów, na których prowadzi się działalność handlową lub przemysłową albo składową, nie będące ściekami bytowymi lub wodami opadowymi;

Instalacje – przez to rozumie się:

- ✓ stacjonarne urządzenie techniczne,
- ✓ zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot i położonych na terenie jednego zakładu,
- ✓ obiekty budowlane nie będące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami, których eksploatacja może spowodować emisję;

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne – przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, który prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, oraz gminne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, prowadzące tego rodzaju działalność;

Urządzenia wodne - rozumie się przez to urządzenia służące kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z nich, a w szczególności:

- ✓ budowie: piętrzące, upustowe, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy,
- ✓ obiekty zbiorników i stopni wodnych,
- ✓ stawy,
- ✓ obiekty służące do ujmowania wód powierzchniowych oraz podziemnych,
- ✓ obiekty energetyki wodnej,
- ✓ wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód,
- ✓ stałe urządzenia służące do połowu ryb lub do pozyskiwania innych organizmów wodnych,
- ✓ mury oporowe, bulwary, nabrzeża, pomosty, przystanie, kąpieliska,
- ✓ stałe urządzenia służące do dokonywania przewozów międzybrzegowych;

Zanieczyszczenie – rozumie się przez to emisję, która jest szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, powoduje szkodę w dobrach materialnych, pogarsza walory estetyczne środowiska lub koliduje z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska;

Eutrofizacja – rozumie się przez to wzbogacanie wody biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód;

Sieć – przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego;

Urządzenia kanalizacyjne – sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków;

Urządzenia wodociągowe – ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody;

Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku - od granicy nieruchomości;

Urządzenie pomiarowe – przyrząd pomiarowy mierzący ilość odprowadzanych ścieków, znajdujący się na przyłączy kanalizacyjnym;

Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym.

4. Charakterystyka gminy

1. Położenie

2. Ukształtowanie terenu

3. Warunki klimatyczne

4. Użytkowanie terenu

5. Infrastruktura

Gospodarka wodno – ściekowa

Gospodarka odpadami

Drogi

Sieć gazowa

Podmioty gospodarcze

4.1. Położenie

Czermin jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części powiatu mieleckiego należy do mniejszych obszarowo gmin województwa podkarpackiego. Zajmuje powierzchnię 80,3 km², zamieszkała jest przez 6 812 osób (dane z 2003 r). Od północy Czermin graniczy z gminą Borowa, od południa z gminą Wadowice Górne, od wschodu z gminą Mielec, natomiast zachodnia granica

gminy jest równocześnie granicą województwa podkarpackiego z województwem małopolskim. W skład gminy wchodzi sołectwa: Czermin, Breń Osuchowski, Dabówka Osuchowska, Łysaków, Otałęż, Szafranów, Trzciana, Wola Otałęska, Ziempiów. Teren gminy leży w dorzeczu rzeki Wisły i jej prawobrzeżnych dopływów Nowego Brnia i Starego Brnia.

4.2. Ukształtowanie terenu

Obszar całej gminy położony jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej w obrębie trzech mezoregionów: Niziny Nadwiślańskiej (większość obszaru gminy), Doliny Dolnej Wisłoki (fragment południowo – wschodni) oraz Płaskowyżu Tarnowskiego (niewielki fragment południowej części gminy).

Gmina położona jest na terenie równinnym, lekko wznoszącym się w kierunku południowo- wschodnim /172,5 m n.p.m/.

4.3. Warunki klimatyczne

Pod względem klimatycznym gmina Czermin leży w obrębie kształtującym się pod wpływem gór i wyżyn. Jest to rejon wpływów fenowych, gdzie już nie sięga wpływ zimnych mas powietrza z sąsiednich wzniesień Pogórza, dzięki czemu jest znacznie cieplejszy.

Podstawowe wartości elementów klimatu na terenie gminy:

- średnia temperatura roku – 7,9 °C,
- średnie ekstrema temperatury – 2,9 °C, 13,5 °C,
- średnia liczba dni z mrozem i przymrozkiem – 125 dni,
- średnia długość okresu wegetacyjnego – 205 do 220 dni,
- opady w ciągu roku – 700 mm.

Kierunki i prędkości wiatru określone na stacjach w Mielcu i Dąbrowie Tarnowskiej wskazują na dominujący kierunek wiatrów w półroczu letnim i południowy w półroczu zimowym.

4.4. Użytkowanie terenu

Gmina Czermin pod względem klimatycznym posiada korzystne warunki do rozwoju gospodarki rolnej, znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego i należy do XVII dzielnicy rolniczo – klimatycznej Sandomiersko – Rzeszowskiej, w której okres wegetacji roślin trwa do 220 dni i można uprawiać w nim większość roślin uprawnych.

Na terenie gminy występują gleby o zróżnicowanej wartości dla rolnictwa, stosunkowo znaczną powierzchnię zajmują gleby o wysokiej wartości dla rolnictwa zaliczone do klasy II - III i stanowią 17,8 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Największe kompleksy gleb klasy III występują we wsiach: Otałęż, Wola Otałęska, Dąbrówka Osuchowska, Łysaków i Szafranów. Największy udział posiadają gleby klasy IV, bo ponad 58 %, największe kompleksy tych gleb występują we wsiach: Czermin i Trzciana. O możliwościach produkcyjnych rolnictwa gminy decyduje poza jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej ilość ziemi użytkowanej rolniczo. W ogólnej powierzchni gminy 8 032 ha, użytki rolne zajmują 6 182 ha, co stanowi 77% ogólnej powierzchni gminy, bardzo niewielką powierzchnię zajmują lasy – 855 ha co stanowi 10,6% powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne położone są na południu gminy

4.5. Infrastruktura

Gospodarka wodno-ściekowa:

Gmina jest w całości objęta siecią wodociagową. Długość sieci wodociagowej wynosi 131 [km] z 498 przyłączami. Na terenie gminy funkcjonują dwa ujęcia wody:

- w Woli Otałęskiej o zasobach udokumentowanych w kategorii „B” wynoszących odpowiednio 48 m³ /h, z którego woda jest przeznaczona dla wsi: Wola Otałęska, Otałęż, Ziempiów, Łysaków, Breń Osuchowski, Szafranów,
- w Trzcianie o zasobach udokumentowanych w kategorii „B” z którego zasobów korzystają mieszkańcy wsi Trzciana, Czermin, Dąbrówka Osuchowska, Breń Osuchowski i Ziempiów oraz Gospodarstwo Rolno-Hodowlane w Trzcianie. Sieć wodociagowa w Trzcianie jest połączona z siecią wodociagową w Woli Otałęskiej.

W gminie funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków z siecią kanalizacyjną o długości 3,3 [km] obejmująca tylko miejscowość Czermin. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 87 jednostek gospodarczych w tym gospodarstwa domowe i jednostki użyteczności publicznej

Z pozostałych gospodarstw domowych jednostek prowadzących działalność gospodarczą ścieki bytowe gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych a następnie dowożone na oczyszczalnię.

Funkcjonująca oczyszczalnia ścieków jest małym stopniu obciążona, w najbliższym latach planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej. - podłączonych zostanie ok. 128 gospodarstw domowych i jednostek organizacyjnych,

Przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{\text{śrd}} = 300 \text{ m}^3/\text{d}$. Obecnie oczyszczalnia przyjmuje 80 m^3 średniodobowo, po rozbudowie kanalizacji ilość ścieków zwiększy się do ok. $197 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest potok Breń Stary. Oczyszczalnia ścieków zarządzana jest przez Gminny Zakład Gospodarki Komunalnych w Czerminie powołany uchwałą Rady Gminy Nr VII/37/2003 z dnia 30 czerwca 2003r.

Gospodarka odpadami:

Szczegółowe omówienie zagadnień dotyczących gospodarki odpadami na terenie gminy Czermin, wraz z propozycją rozwiązań, zostało zamieszczone w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Czermin, będącym integralną częścią niniejszego opracowania.

Drogi:

Teren gminy przecinają droga wojewódzka oraz drogi powiatowe i gminne. Droga wojewódzka Nr 982 Szczucin – Sadkowa Góra – Jaślany. Zapewnia ona możliwość powiązań z systemem ponadlokalnym w skali województwa, regionu i kraju. Komunikację lokalną obsługującą gminę stanowi sieć dróg powiatowych wraz z drogami gminnymi. Długość traktów komunikacyjnych wynosi 98.1 [km]

Sieć gazowa:

Na terenie gminy zgazyfikowane są sołectwa Czermin i Trzciana oraz przysiółek Podwale z sołectwa Szafranów.

Zrealizowana w latach 80 i 90–tych sieć średnioprężna $\varnothing 60, 50, 40, 32$ zasilana jest ze stacji I° Podolszyna o przepustowości $Q_n = 1500 \text{ Nm}^3/\text{h}$. Stacja nie

posiada rezerw przepustowości w związku z powyższym brak aktualnie możliwości na rozbudowę sieci z tego źródła.

Wydano jedynie warunki zasilania na dokończenie gazyfikacji 60 sztuk domów na osiedlu w Czerminie.

Zrealizowana sieć to około 45 km razem z przyłączami.

Ilość przyłączy i odbiorców przedstawia się następująco:

- Trzciana 248 przyłączy, odbiorców 108;
- Czermin 350 przyłączy, odbiorców 85..

Podmioty gospodarcze:

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 210 podmiotów gospodarczych.. Podmioty te związane są głównie z handlem, usługami budowlanymi i transportowymi.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowanych jest 6 szkół podstawowych, gimnazjum i przedszkole, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, biblioteka publiczna, ośrodek kultury.

5. Stan zasobów i składników środowiska przyrodniczego

Informacje ogólne

Charakterystyka elementów przyrody nieożywionej

Warunki geologiczne i rzeźba terenu

Zasoby naturalne

Wody powierzchniowe

Wody podziemne

Gleby i lasy

Charakterystyka elementów przyrody ożywionej

Walory kulturowe

Szlaki turystyczne

Podsumowanie wielkości zasobów i walorów przyrodniczych

5.1. Charakterystyka elementów przyrody ożywionej

Na terenie gminy Czermin ochronę prawną (ustawa o ochronie przyrody z dnia 16.10.1991 r. Dz. U. Nr 114 poz. 492) zastosowano tylko dla jednego pomnika przyrody. Jest to wiąz szypułkowy rosnący w miejscowości Czermin na terenie prywatnym.

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o dużej wartości. Walory dziedzictwa przyrodniczego są w gminie silnie powiązane z dziedzictwem kulturowym i zasługują na wspólną z nimi ochronę

W wyniku przeprowadzonej w terenie lustracji w ramach inwentaryzacji przyrodniczej zaproponowano objęcie ochroną pomnikową 8 kwalifikujących się obiektów na terenie całej gminy. Są to:

- grupa drzew (dwa graby zwyczajne) we wsi Otałęż;
- stanowisko grążela żółtego (zbiorniki wodne) we wsi Otałęż;
- wiąz szypułkowy we wsi Ziempiów;
- klon zwyczajny w miejscowości Czermin (obok kościoła);
- lipa drobnolistna w miejscowości Czermin (obok kościoła);
- grupa drzew (lipa drobnolistna i klon zwyczajny) w miejscowości Czermin (naprzeciwko kościoła po drugiej stronie drogi);
- grupa drzew (cztery klony zwyczajne) w miejscowości Czermin;
- dąb szypułkowy w miejscowości Trzciana.

Wszystkie proponowane formy ochrony przyrody posiadają karty ewidencyjne ze szczegółowymi danymi, szkicami sytuacyjnymi lokalizacji i dokumentację fotograficzną, które zawiera opracowana Powszechna inwentaryzacja przyrodnicza gminy Czermin.

Parki Narodowe

Teren gminy Czermin nie jest objęty formą ochrony przyrody, jaką jest park narodowy. Nie wchodzi on też w skład otuliny takiego parku.

Rezerваты przyrody

Powierzchnia zajmowana przez gminę Czermin nie posiada zbyt wielu form ochrony przyrody. Na terenie tym nie istnieją także rezerваты przyrody. W najbliższych latach nie przewiduje się również ich utworzenia.

Pozostałe formy ochrony

Gmina posiada zasoby przyrodnicze o dużej wartości. Walory dziedzictwa przyrodniczego są w gminie silnie powiązane z dziedzictwem kulturowym i zasługują na wspólną z nimi ochronę.

Najważniejszymi obszarami o wysokich lub ponad przeciętnych walorach przyrodniczych są:

- kompleks stawów otoczonych lasem o powierzchni 3,75 ha we wsi Łysaków;
- terasa zalewowa Wisły ze starorzeczami u ujścia Brnia do Wisły o powierzchni 4,3 ha we wsi Otałęż;
- kompleks stawów o powierzchni 2,41 ha we wsi Otałęż;
- kompleks podmokłych łąk o powierzchni 16,9 ha we wsi Breń Osuchowski;
- stawy śródpolne o powierzchni 1,1 ha w Dąbrówce Osuchowskiej;
- staw śródpolny w sąsiedztwie mostu na rzece Wiśnia w Trzcianie o powierzchni 0,11 ha;
- staw śródpolny przy drodze Czermin – Mielec w sąsiedztwie lasów o powierzchni 0,14 ha w Trzcianie.

Na terenie gminy udokumentowano występowanie licznych gatunków roślin chronionych, a także wartościowych zbiorowisk roślinnych. Wśród roślin chronionych występują: konwalia majowa, wawrzynek, bluszcz pospolity oraz zespół gradu i bór sosnowo-dębowy. Ze środowiskiem leśnym związane są duże zwierzęta łowne. Tereny otwarte tj. łąki i pola uprawne są siedliskiem drobnej zwierzyny łownej: zające, kuropatwy, bażanty.

5.2. Charakterystyka elementów przyrody nieożywionej

Warunki geologiczne i rzeźba terenu:

Obszar gminy Czermin leży w obrębie zapadliska przedkarpackiego, stanowiącego południowy skraj platformy europejskiej. Powstało ono na przełomie kredy i trzeciorzędu podczas fałdowań alpejskich w pierwszych okresach plejstocenu i przykryty miększą serią utworów czwartorzędowych.

Utwory powierzchniowe powstały w wyniku akumulacji wodnej. Najmłodszymi są utwory holoceniowe współczesnych terasów zalewowych, zbudowane z glin, pyłów, ilów, piasków. Na terenie omawianej gminy współczesne terasy pokrywają

mady wytworzone z pyłów zwykłych i ilastych, iłów, glin lekkich i ciężkich, piasków gliniastych i słabogliniastych.

Stare terasy budują przeważnie gliny, pyły ilaste podścielone piaskami lub piaski słabogliniaste i gliniaste na glinach lub iłach. Lokalne wzniesienia zbudowane są często z piasków gliniastych i słabogliniastych. Wszystkie wymienione utwory rozmieszczone są nieregularnie na obszarze gminy.

W zachodniej i północno – zachodniej części gminy przeważają mady o składzie mechanicznym glin ciężkich, średnich i lekkich pylastych, iłów pylastych, pyłów ilastych, pyłów zwykłych i piasków gliniastych. Większe powierzchnie utworów lżejszych (gliny lekkie, piaski słabogliniaste i gliniaste) występują we wsiach Ziempniów, Wola Otałęska, Łysaków i Czermin.

Zasoby naturalne:

Na terenie gminy Czermin nie stwierdza się aktualnie występowania udokumentowanych zasobów surowców podstawowych.

Powszechnie występują tu kopaliny pospolite. Są to bogate złoża kruszyw naturalnych (pospółki i piaski) przydatne do celów budowlanych oraz występujące w północno – zachodniej części gminy mady rzeczne o składzie glin piaszczystych przydatne do produkcji cegły.

Na terenie gminy udokumentowano dwa złoża pospółek:

- Otałęż – Nowa Wieś rozpoznane w kategorii C₁ i B o zasobach 45 mln m³;
- Otałęż rozpoznane w kategorii C₁ i B, o zasobach 4,9 mln m³ – częściowo wyeksploatowane.

Wody powierzchniowe:

Teren gminy Czermin leży w dorzeczu rzeki Wisły i jej prawobrzeżnych dopływów – Brnia i Brnia Starego oraz ich dopływów. Zachodnia część gminy odwadniana jest przez Wisłę oraz Breń i jego dopływ Rybnicę, środkową i wschodnią część odwadnia Stary Breń z dopływami Wiśnia, Łukawiec i Brnik.

Maksymalne stany wód występują w okresie wiosennych roztopów oraz na początku lata w okresie intensywnych opadów letnich. W okresie tym rzeki nie mieszczą swych wód w korycie i zalewają tereny między wałami przeciwpowodziowymi.

Na terenie omawianej gminy występują licznie niewielkie zbiorniki naturalne w obrębie starorzeczy oraz sztuczne po rekultywacji wyrobisk) wykorzystywane do celów gospodarczych

Jakość wód powierzchniowych:

Stan jakości wód powierzchniowych oraz obecność organizmów żyjących w wodach są wynikiem oddziaływania różnorodnych czynników, zarówno ekologicznych, jak i antropogenicznych.

Chemizm wód determinują: budowa geologiczna zlewni, klimat, typ gleb a także urbanizacja, uprzemysłowienie i rolnictwo.

Znaczący wpływ na zanieczyszczenie wód ma ilość pobieranej wody i odprowadzanie ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych.

Ocena jakości wód polega na porównaniu pomierzonych wielkości parametrów (wskaźników zanieczyszczenia) i obliczonych stężeń ze stężeniami dopuszczalnymi dla poszczególnych klas czystości, określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. Dz. U. 32, poz. 284).

Bardzo ostre wymogi klasyfikacyjne prawa polskiego powodują, że przekroczenie tylko jednego wskaźnika decyduje o zaliczeniu danego odcinka rzeki do niższej klasy jakości wody.

W ramach monitoringu wód powierzchniowych na rzece Wiśle został zlokalizowany jeden punkt pomiarowy. W 2002 r. i 2003 r. klasyfikacja jakości wód tej rzeki w przekroju pomiarowym poniżej ujścia rzeki Breń według danych WIOŚ z 2002 r. i 2003 r. przedstawiała się następująco:

- Klasyfikacja wg wskaźników fizyko-chemicznych – poza klasą
- Klasyfikacja wg stanu sanitarnego –poza klasą
- Klasyfikacja wg wskaźników hydrobiologicznych – poza klasą
- Klasyfikacja ogólna – poza klasą

Wskaźnik decydujący o klasyfikacji ogólnej to: przewodność elektrolityczna, sól, miano coli typu kałowego, chlorofil .

Wody podziemne:

Wielkość zasobów wodnych zależy od wielu czynników, do których należą między innymi takie czynniki jak:

- *hydrometeorologiczne i geologiczne* (wielkość opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni, warunki infiltracji, środowisko sedymentacyjne),
- *antropogeniczne* – (melioracja terenów, regulacja cieków wodnych, zmiany struktury wykorzystywania gruntów, a głównie wyrąb lasów i zadrzewień, urbanizacja i związany z nią przyrost powierzchni trudno przepuszczalnych, wielkość poboru wody, ilość wprowadzanych do wód i do ziemi zanieczyszczeń, przerzuty wody).

Na obszarze gminy występują dwa poziomy wody gruntowej:

- związany z opadami na głębokości 0,0 – 2,0 m n.p.t.,
- związany z piaskami i żwirami rzecznyymi na głębokości 10 – 15 m n.p.t.

Obydwa poziomy występują w utworach czwartorzędowych. Większość terenów gminy (szczególnie część północna) charakteryzuje się stałym lub okresowym występowaniem wód gruntowych płytko pod powierzchnią terenu. Występujący na terenie gminy czwartorzędowy poziom wodonośny jest zasadniczym poziomem użytkowym w tym rejonie, posiada duże znaczenie dla zaspokojenia zapotrzebowania na wodę. Obejmuje on holocenijskie utwory piaszczyste i piaszczysto – żwirowe dolin i pradolin Wisły, Żabnicy i Brnia. Charakteryzuje się on korzystnymi warunkami hydrogeologicznymi (miąższość osadów wodonośnych od 5 do 20 m), łatwością infiltracji wód od warstw wodonośnych oraz dużą powierzchnią terenów alimentacyjnych, przyczyniających się do utrzymania stale bogatych zasobów wodnych. Wody tu występujące charakteryzują się niewielkim stopniem mineralizacji, średnią twardością, odczyn kształtuje się w granicach 6 – 8 pH.

Typowym zjawiskiem jest wzrost naturalnej zawartości żelaza i manganu na podłożu zbudowanym z młodych utworów czwartorzędowych. Przedostają się one do wód podziemnych z podłoża wskutek wymywania związków żelaza i manganu na drodze zmian kwasowości oraz potencjału oksydacyjno-redukcyjnego w środowisku hydrochemicznym.

Jakość wód podziemnych:

Zbiorniki holocenijskie są zbiornikami nie izolowanymi, natomiast zbiorniki

czwartorzędowe są zbiornikami słabo izolowanymi. Zagrożenie stanu czystości wód wgłębnych związane jest z:

- a) przedostawaniem się do warstwy wodonośnej ścieków bytowo-gospodarczych,
- b) infiltracją skażonych wód powierzchniowych,
- c) niewłaściwym stosowaniem i składowaniem nawozów mineralnych, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Niekorzystnym elementem sprzyjającym zanieczyszczeniu wód podziemnych jest koncentracja zainwestowania na terenach o większej przenikalności pionowej, co stanowi szczególne zagrożenie dla wód podziemnych, odpływu wód (ze względu na spadki terenu), a tym samym powoduje wzmożone procesy wymywania i spłukiwania zanieczyszczeń powierzchniowych z terenu do koryt i cieków wodnych.

W powiecie mieleckim znajdują się dwa Główne Zbiorniki Wód podziemnych – Nr 424 Dolina Borowa i Nr 425 Dębica-Stalowa Wola – Rzeszów. W Mielcu na obszarze GZWP Nr 425 zlokalizowany jest otwór badawczy nr 84.

W ramach monitoringu wód podziemnych w 2002 r. jakość wód według Klasyfikacji ogólnej jakości wód podziemnych w 2002 roku oraz wartości wskaźników decydujących o klasyfikacji w poszczególnych punktach pomiarowych zakwalifikowano wody gruntowe do II klasy wód. Wskaźnikami w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości były: ChZT, wodorowęglany – klasa II; żelazo ogólne – poza klasą.

Gleby i lasy:

Użytki rolne występujące na terenie gminy zaliczane są do gleb I – VI klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasie IV (58,7% powierzchni użytków rolnych). Na terenie gminy nie stwierdza się występowania gleb pochodzenia organicznego.

Jakość gleb w poszczególnych obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej kształtują się następująco:

Gleba o kl. bonitacji

 klasa II	– 54 ha	– 0,87% ogólnej powierzchni użytków rolnych;
 klasa III	– 1055 ha	– 17,0% ogólnej powierzchni użytków rolnych;
 klasa IV	– 3644 ha	– 58,7% ogólnej powierzchni użytków rolnych;
 klasa V	– 1128 ha	– 18,1% ogólnej powierzchni użytków rolnych;
 klasa VI	– 450 ha	– 7,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych;

■ klasa VIz – 13 ha – 0,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych.

Lasy na terenie gminy zajmują 855 ha powierzchni co stanowi 10,6% powierzchni gminy. Większe kompleksy leśne położone są na południu gminy.

6. Polityka ochrony środowiska

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno – gospodarczych na terenie gminy Czermin oraz szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska.

W celu realizacji przyjętych założeń konieczne jest ustalenie głównych zasad polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- **celów ekologicznych** – cel po osiągnięciu, którego ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska stanowiący ostateczny efekt podejmowanych działań;
- **kierunków działań** – kierunki służące do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych;
- **zadań ekologicznych** – konkretne przedsięwzięcia prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter długookresowy i winny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu. Z uwagi na długi okres „dochodzenia” do wyznaczonego celu, zaproponowanych zadań należy określić zadania priorytetowe (priorytety ekologiczne) do realizacji jako najpilniejsze.

Polityka ekologiczna dla gminy Czermin oparta została na:

- Programie Ochrony Środowiska dla powiatu mieleckiego,

- istniejących uwarunkowaniach prawnych z uwzględnieniem dostosowania polskiego prawa do prawa wspólnotowego Unii Europejskiej.

Poniżej przedstawiono cele, kierunki i zadania ekologiczne dla gminy Czermin w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska.

Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa oraz celów i kierunków działań zawartych w programie ochrony środowiska dla Powiatu Mieleckiego.

6.1. Ochrona wód

Gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych oraz korzystanie z wód reguluje ustawa Prawo Wodne. Zakłada ona gospodarowanie wodami uwzględniające zasadę wspólnych interesów i powinna być realizowana przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono cel ekologiczny:

Zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej jakości i ilości wody do picia, dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią

Zgodnie z zapisami Prawa Wodnego, mówiąc o jakości użytkowej wód należy rozumieć wody:

- ↪ powierzchniowe i podziemne, które są lub mogą być wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia;
- ↪ powierzchniowe wykorzystywane do celów rekreacyjnych, a w szczególności do kąpieli;
- ↪ powierzchniowe przeznaczone do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub innych organizmów w warunkach naturalnych oraz umożliwiającą migrację ryb.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Zarządzanie zasobami wodnymi
- Ochrona wód
- Ochrona przeciwpowodziowa i retencja wodna

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Zarządzanie zasobami wodnymi

Zarządzanie zasobami wodnymi jest jednym z podstawowych zagadnień mających wpływ na rozwój regionu i jakość życia na jego obszarze.

Ochrona wód:

Na terenie gminy mogą wystąpić zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych. Problemem gmin jest zbyt krótka sieć kanalizacyjna odprowadzająca nieczystości płynne z poszczególnych posesji gospodarstw domowych do oczyszczalni. Brak kanalizacji w wielu zwartych terenach wiejskich, niski stan świadomości ekologicznej wielu mieszkańców, powoduje że mieszkańcy wylewają ścieki na pola, do rowów melioracyjnych i przydrożnych stwarzając potencjalne zagrożenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych.

Gmina Czermin jest w pełni zwodociągowana natomiast stopień skanalizowania odbiorców wody jest bardzo mały – długość kanalizacji wynosi zaledwie 3,3 km.

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Ważne z tego względu jest utrzymywanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganym przepisami. Wszystkie wytworzone ścieki sanitarne powinny być skierowane na oczyszczalnię i poddane unieszkodliwieniu przed ich odprowadzeniem do środowiska.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Usprawnienie eksploatacji ujęć wody w Trzcianie i Woli Otałęzkiej poprzez modernizację oraz budowę studni głębinowych w latach 2007 - 2009

2. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne). Konieczne będzie wykonanie modernizacji sieci wodociągowej we wsi Czermin w latach 2012 – 2013.
3. Wprowadzenie ograniczeń w zagospodarowywaniu terenów ochronnych wód podziemnych oraz ujęć wody.
4. Prowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej i wykorzystywanie jej na cele agrarne – do podlewania zieleni).
5. Zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych oraz ochrona przed nadmierną eksploatacją wód podziemnych.
6. Optymalizacja wykorzystania istniejącej oczyszczalni ścieków poprzez jej rozbudowę, zadanie planowane na lata 2008 –2011.
7. Budowa kanalizacji w miejscowościach: Trzciana, Dabrówka Osuchowska, Łysaków, Ziempiów, Breń Osuchowski i Szafranów co wyeliminuje obecnie istniejące możliwości wylewania ścieków sanitarnych na pola, do rowów melioracyjnych i stwarzania zagrożenie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych.
8. Zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania.

Ochrona przeciwpowodziowa i retencja wodna

Z obowiązującego w Polsce stanu prawnego wynikają ograniczenia w lokowaniu nowej zabudowy na zawału obszarów zalewowych. Powszechnie akceptowanym kierunkiem działań sprzyjających ograniczeniu ryzyka powodziowego jest także odbudowa zdolności retencyjnych na obszarze zlewni.

Zachodnia i centralna część gminy znajdują się na terenie występowania zagrożenia powodziowego występującego w obrębie doliny Wisły, związanego z zasięgiem

występowania wód stuletnich Wisły powodujących piętrzenie wód na rzece Breń i Potoku Górskim.

W ochronie przeciwpowodziowej bardzo ważne jest wprowadzenie kompleksowego systemu ochrony przed powodzią oraz systemu zbiorników retencji wodnej. Ze względu na potencjalne znaczne zagrożenie powodziowe na tym terenie istotne jest podjęcie jak najszybszych działań zmierzających do zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Wyznaczenie i ujęcie w studiach i kierunkach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych.
2. Doskonalenie systemu monitorowania i ostrzegania o zagrożeniu powodzią.
3. Budowa umocnień brzegów rzek i potoków.
4. Należyte utrzymanie wód (udrażnianie przepływu, utrzymanie urządzeń wodnych).
5. Zwiększenie naturalnej retencji zlewni - prowadzenie zalesień i ograniczenie wyrębów lasów.
6. Uporządkowanie i ograniczenie systemów melioracyjnych.

Wszystkie te działania stanowią zagrożenie dla naturalnych biocenoz w dolinach rzek. Projekty inwestycji przeciwpowodziowych winny być przeanalizowane pod kątem poszanowania wymogów ochrony środowiska i ochrony krajobrazu. W przypadku wystąpienia konfliktów preferowane winny być warianty rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ inwestycji na środowisko.

Uwarunkowania prawne

Główną regulacją prawną odnoszącą się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (Dz. U. z 2001 r, Nr 115 poz. 1229). Podstawowymi aktami wspomagającymi są Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) oraz ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2001 Nr 72 poz. 747). Dodatkowe regulacje w zakresie ochrony wód znajdują się w przepisach wykonawczych do wymienionych ustaw. Najważniejsze z nich to:

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury, w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. 2002 Nr 8 poz. 79);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2002 Nr 212 poz. 1799);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz częstotliwości pobierania próbek wody, metodyk referencyjnych analiz i sposobu oceny, czy wody odpowiadają wymaganym warunkom (Dz. U. 2002 Nr.204 poz. 1727);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. 2002 Nr 241 poz. 2093, Dz. U. 2003 Nr 4 poz. 44);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi (Dz. U. 2001 Nr 146 poz. 1640);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia, w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kąpieliskach, oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy Inspekcji Sanitarnej i (Dz. U. 2000 Nr 82 poz. 937);

6.2. Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

Jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju jest racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi. Założenie to posłużyło do sformułowania poniższego celu ekologicznego:

Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Racjonalizacja użytkowania wody
- Zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe
- Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji
- Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Racjonalizacja użytkowania wody:

Wszystkie działy gospodarki korzystające z zasobów wodnych powinny prowadzić racjonalne jej użytkowanie objawiające się ograniczeniem w najbliższej przyszłości zużycia wody (głównie w przemyśle i rolnictwie) oraz minimalizacją strat związanych z jej rozprowadzaniem.

Krajowy limit w zakresie zmniejszenia wodochłonności produkcji został ustalony na 50 % w stosunku do 1990 r.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działań to:

1. Wprowadzenie normatywów zużycia wody w wodochłonnych dziedzinach produkcji w oparciu o zasadę stosowania najlepszych dostępnych technik – BAT, (przedsiębiorstwa na terenie gminy).

2. Ustalenie normatywnych wskaźników zużycia wody w gospodarce komunalnej stymulujących jej oszczędzanie.
3. Ograniczenie wykorzystywania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji).
4. Realizacja przez zakłady planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzających zamknięte obiegi wody).

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości w produkcji:

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest jednym z najważniejszych zadań w polityce ekologicznej państwa. Prowadzi ono do likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń „u źródła”.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działań to:

1. Wprowadzenie powiatowych wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji, w celu mobilizacji przedsiębiorstw do stosowania technologii odpowiadających wyznaczonym lokalnym normom i bardziej przyjaznych środowisku (zmniejszenie strumienia wytwarzanych odpadów, zwiększenie ponownego wykorzystania surowców odpadowych, rozdzielenie strumienia odpadów).
2. Wprowadzenie ograniczeń dotyczących możliwości składowania odpadów z przemysłu ze wskazaniem właściwej metody ponownego wykorzystania bądź unieszkodliwiania.
3. Wprowadzenie nowych małodopadowych technologii.
4. Wprowadzenie bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwość współfinansowania, itp.).

Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych:

Polityka energetyczna państwa przewiduje do roku 2010 zmniejszenie zużycia energii na jednostkę krajowego produktu o 25% w stosunku do 2000 roku. Zakłada się ponadto w roku 2010 osiągnięcie poziomu 7,5% udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej. Poziom ten ma być osiągnięty poprzez odpowiednie wykorzystanie zasobów biomasy, energii wody i wiatru, słońca, wód geotermalnych oraz biogazu z odpadów.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Opracowanie i wdrożenie (zgodnie z Prawem Energetycznym) planów zaopatrzenia w energię. Dokument ten powinien określać rozwiązania w tym przedmiocie na obszarze gminy z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.
2. Wprowadzenie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle i energetyce lokalnej oraz podniesienie ich sprawności.
3. Zmniejszenie strat energii, zwłaszcza cieplnej, w systemach przesyłowych, przede wszystkim poprzez uszczelnienie rurociągów oraz ich właściwą eksploatację.
4. Poprawa parametrów energetycznych budynków - termo renowacja (dobór otworów drzwiowych i okiennych o niskim współczynniku przenikalności cieplnej, właściwa izolacja termiczna ścian - ocieplenie budynków, lokalizacja nowych obiektów zgodnie z naturalną (cieplejszą), kierunkową orientacją stron świata).
5. Stosowanie indywidualnych liczników ciepła.
6. Zwiększenie udziału energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii. W miejsce węglowego opalania piecyków i kotłów

stosowanie drewna, odpadów drewna i innych surowców stanowiących biomasę.

6.3. Ochrona powietrza

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w gminie Czermin są: paleniska indywidualne oraz transport.

Przepisy ustawy Prawo Ochrony Środowiska nakazują dokonywania oceny poziomu substancji w powietrzu co roku w wyznaczonych strefach. Strefę taką stanowi m.in. obszar powiatu mieleckiego.

Według danych zawartych w „Ocenie jakości powietrza w województwie podkarpackim w roku 2002” opracowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie – na terenie powiatu mieleckiego w roku 2002 nie wystąpiły przekroczenia wartości dopuszczalnych stężeń dla podstawowych zanieczyszczeń powietrza, dlatego strefa ta została zakwalifikowana do klasy A.. Podsumowując: cały obszar powiatu mieleckiego, a więc i gmina Czermin, charakteryzują się dobrym stanem jakości powietrza.

Zgodnie z przepisami polskiego prawa ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Uwzględniając założenia ochrony powietrza określono cel ekologiczny:

Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji pyłów i gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową w celu utrzymania jakości powietrza na poziomie roku 2002

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ograniczenie emisji do powietrza w energetyce i przemyśle
- Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Ograniczenie emisji do powietrza w jednostkach gospodarczych, instytucjach i obiektach infrastruktury

W emisji zanieczyszczeń do powietrza dominującą rolę odgrywają sektory wytwarzania i zaopatrzenia w energię oraz przemysł, jak również małe i średnie podmioty gospodarcze spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Skupienie się na ograniczeniu emisji z wymienionych sektorów przyniesie pewne efekty ekologiczne na terenie gminy.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Stopniowa likwidacja kotłowni wyposażonych w stare, wyeksploatowane kotły opalane węglem – ograniczenie niskiej emisji oraz szeroka modernizacja technologii w przemyśle i energetyce zawodowej w związku z wdrażaniem najlepszych dostępnych technik (BAT).
2. Modernizacja istniejących oraz instalacja nowych urządzeń ochronnych i ograniczających emisję (w takich przypadkach istnieje możliwość wspólnego ubiegania się Urzędów wraz z zakładami o środki finansowe np. z eko – konwersji naszego zadłużenia).
3. Prowadzenie działań mających na celu efektywne wykorzystanie energii cieplnej (modernizacja istniejących systemów ciepłych, przyłączenie do sieci nowych odbiorców w przypadku posiadania rezerw mocy).

4. Objęcie pozwoleniami emisyjnymi (w ramach gospodarczego korzystania ze środowiska) wszystkich zakładów przemysłowych (zarówno dużych jak i małych).
5. Wprowadzenie systemu monitoringu i kontroli emisji zanieczyszczeń na terenie przedsiębiorstw (w razie przekroczeń dopuszczalnych stężeń należy spowodować, za pomocą wszystkich dostępnych środków administracyjnych, zaprzestania emisji).
6. Zachęcanie zakładów do samokontroli poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (ISO 14 000) w obrębie przedsiębiorstwa.
7. Stosowanie stref (pasów) zieleni izolacyjnej wokół dużych emitorów zanieczyszczeń (strefy te powinny być tworzone z gatunków roślinności o dużej odporności na zanieczyszczenia oraz właściwie pielęgnowane, a ubytki uzupełniane).

Ograniczenia w sektorze mieszkalnictwa

Istotny wpływ na jakość powietrza ma tak zwana „niska emisja” zanieczyszczeń pochodząca z lokalnych kotłowni pracujących dla potrzeb ogrzewania budynków użyteczności publicznej oraz przede wszystkim z indywidualnych gospodarstw domowych. Źródłem powstawania zanieczyszczeń jest przede wszystkim wykorzystywane w przestarzałych urządzeniach grzewczych paliwo w postaci niskiej jakości węgla, a także różnego typu materiały odpadowe.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Instalowanie kotłów wykorzystujących ekologiczne nośniki ciepła (drewno, gaz oraz nośniki niekonwencjonalne, pochodzące z odnawialnych źródeł jak np. energia słoneczna, wiatrowa) dzięki czemu będzie następować eliminacja węgla jako paliwa.

2. Wymiana starych wyeksploatowanych kotłów węglowych na nowoczesne, wysokosprawne, posiadające atest jako przyjaznych dla środowiska.
3. Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych i różnego rodzaju materiałów impregnowanych).

Uwarunkowania prawne

Członkostwo w Unii Europejskiej zobowiązuje Polskę do dostosowania aktualnie obowiązujących przepisów do przepisów unijnych.

Kompleksową regulację w dziedzinie ochrony powietrza stanowi w Unii Europejskiej tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu – 96/62/EC oraz dyrektywy pochodne.

Instrumenty prawne wykorzystywane do ograniczenia emisji zanieczyszczeń w Polsce, uwzględniające wymagania dyrektyw UE, to przede wszystkim Prawo Ochrony Środowiska oraz wydane do niego przepisy wykonawcze do najważniejszych należą:

- Rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2001 Nr 130 poz. 1453);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, zakres i sposób przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. 2002 Nr 204, poz. 1727);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2002 Nr 87, poz. 796);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie sposobów, metod i zakresu dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, górnych i dolnych progów oszacowania dla substancji o ustalonych poziomach dopuszczalnych oraz metodyk referencyjnych modelowania jakości powietrza (Dz. U. 2002 Nr 87, poz. 798);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza (Dz. U. 2002 Nr 115, poz. 1003);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2003 Nr 1, poz. 12).

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska art. 87, ocenę jakości powietrza dokonuje się w strefach, które stanowią miasta i aglomeracje o liczbie ludności większej niż 250 tys. oraz obszary powiatów nie wchodzących w skład aglomeracji. Na podstawie art. 89 wojewoda, co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7 poz. 78), wojewoda w terminie do dnia 30 września 2003 r, powinien wydać rozporządzenie określające programy ochrony powietrza dla wyznaczonych stref.

6.4. Ochrona przed hałasem

U źródeł uciążliwości związanych z hałasem leżą przede wszystkim komunikacja i działalność gospodarczą. Obecnie dominującym źródłem hałasu jest komunikacja z uwagi na dynamiczny rozwój przemysłu motoryzacyjnego, a jednocześnie wzrost mobilności społeczeństwa, w dużej mierze związanej z rozwojem turystyki. Ostatnie badania wskazują na poszerzanie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym co w konsekwencji prowadzi do objęcia szkodliwym wpływem hałasu coraz większej liczby ludzi.

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska (Dział V, art. 112), „ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, między innymi poprzez utrzymanie hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie oraz przez zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, w przypadku, gdy nie jest on dotrzymany”.

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem określono cel ekologiczny:

***Zmniejszenie uciążliwości hałasu pochodzącego z obiektów
działalności gospodarczej***

Uciążliwość hałasowa pochodząca od środków komunikacji drogowej na terenie gminy nie występuje

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

■ Ochrona przed hałasem generowanym z zakładach działalności gospodarczej

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Ochrona przed hałasem generowanym w zakładach działalności gospodarczej

Hałas generowany przez obiekty działalności gospodarczej ma charakter lokalny. Związany jest między innymi z lokalizacją niewielkich zakładów produkcyjnych oraz obiektów usługowych w pobliżu terenów o charakterze zabudowy jednorodzinnej.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Systematyczna kontrola zakładów produkcyjnych, zwłaszcza tych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych lub na ich terenie.
2. Egzekwowanie w zakładach produkcyjnych zmian technologicznych w przypadku przekroczeń emisji hałasu (stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych).
3. Wyznaczenie stref ochronnych wokół zakładów produkcyjnych, w obrębie których nie należy lokalizować budynków mieszkalnych.
4. Tworzenia pasów zwartej zieleni ochronnej wokół zakładów produkcyjnych.

Obecnie z uwagi na **nie występowanie dużych zakładów przemysłowych na terenie gminy a jedynie prowadzenie działalności gospodarczej głównie w zakresie świadczenia usług budowlanych i transportowych nie będzie wytwarzana emisja hałasu w wielkościach większych od dopuszczalnych.**

Uwarunkowania prawne

Zagadnienia prawne z zakresu ochrony przed hałasem, reguluje przede wszystkim Prawo Ochrony Środowiska wraz z wydanymi do niego przepisami wykonawczymi. Do najważniejszych z nich należą:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. 2002 Nr 8 poz. 81);
- Rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (Dz. U. 2001 Nr 120.1285);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony środowiska przed hałasem (Dz. U. 2002 Nr 179. 1498).

Zgodnie z art. 117 Prawa Ochrony Środowiska dokonuje się oceny stanu akustycznego środowiska. Obowiązkowo dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys., oraz dla terenów poza aglomeracjami określonych art. 179 ust. 1. POŚ.

Dodatkowo tereny, dla których dokonywana będzie ocena stanu akustycznego środowiska, mogą zostać również określone w powiatowym programie ochrony środowiska.

Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska tworzone są mapy akustyczne.

Na podstawie art. 118 ust. 1 POŚ, starosta sporządza, co 5 lat mapy akustyczne, dla aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska.

Na podstawie art. 119 ust. 1 dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, tworzy się programy działań, których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Dla aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska, programy działań (programy ochrony środowiska przed hałasem) uchwała rada powiatu, a dla terenów, o których mowa w art. 179 ust.1, programy określa w drodze rozporządzenia wojewoda.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7 poz. 78) - starostowie w terminie do dnia 30 czerwca 2012 r. powinni sporządzić mapy akustyczne dla

terenów określonych w art. 118 ust. 1 Prawa Ochrony Środowiska. Rady powiatów w terminie do dnia 30 czerwca 2013 r. powinny uchwalić programy działań określone w art. 119 ust. 1 Prawa Ochrony Środowiska. Wojewodowie do dnia 30 czerwca 2007 r. powinni określić programy działań dla terenów, o których mowa w art. 179 ust.1 Prawa Ochrony Środowiska.

6.5. Ochrona przez promieniowaniem elektromagnetycznym

Elektromagnetyczne promieniowanie nie jonizujące występuje w zakresie częstotliwości 1Hz do 10^{16} Hz. Źródła tego promieniowania oddziałujące na środowisko mogą mieć charakter liniowy lub punktowy.

Źródłem tego promieniowania są stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i gospodarstwa domowego (kuchenki mikrofalowe) oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie mają źródła liniowe - linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym wynoszącym 110 kV lub wyższym oraz źródła punktowe - urządzenia emitujące elektromagnetyczne promieniowanie nie jonizujące w zakresie częstotliwości 0,1-300,000 MHz.

Zagadnienia ochrony ludzi i środowiska przed nie jonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym są uregulowane przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa budowlanego, prawa ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego i przepisami sanitarnymi.

Uwzględniając założenia ochrony przed promieniowaniem określono cel ekologiczny:

Ochrona mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

 Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego

- Preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego

W celu określenia wielkości problemu zanieczyszczenia środowiska elektromagnetycznym promieniowaniem nie jonizującym oraz jego wzrostu, konieczne jest podjęcie następujących działań.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

- ↳ Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego oraz kontrola wprowadzania do środowiska nowych urządzeń emitujących promieniowanie

Uwarunkowania prawne

Za najistotniejsze przepisy prawne w dziedzinie ochrony przed promieniowaniem należy uznać zapisy ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.), Dział VI – Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Według zapisów art. 124 POŚ, wojewoda prowadzi rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Rejestr ten jest corocznie aktualizowany.

Obecnie brak jest stosownych przepisów wykonawczych – rozporządzeń, regulujących szczegółowo zasady ochrony przed promieniowaniem.

Ponadto, zagadnienia ochrony ludzi i środowiska przed nie jonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym są uregulowane również przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa budowlanego, zagospodarowania przestrzennego oraz przepisami sanitarnymi.

6.6. Ochrona powierzchni ziemi

Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości.

Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi określono cel ekologiczny:

Ochrona powierzchni ziemi i właściwe wykorzystanie gleb

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Gleby użytkowane rolniczo
- Zasoby kopalin

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Gleby użytkowane rolniczo

Należy dążyć do racjonalnego wykorzystania tych gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Racjonalne zużycie nawozów oraz środków ochrony roślin.
2. Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego (zminimalizowanie powierzchni gruntów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych wyłączonych z produkcji rolnej i przeznaczonych na inne cele oraz zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej).
3. Dostosowanie formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb.

4. Podnoszenie jakości i struktury gleb poprzez wykorzystanie kompostu.
5. Stosowanie zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych w celu ochrony przed erozją wodną i wietrzną oraz stałe utrzymywanie gleb szczególnie narażonych pod pokrywą roślinną.
6. Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałanie zakwaszaniu.
7. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej.
8. Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Właściwe utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych

Uwarunkowania prawne

Zagadnienia prawne z zakresy ochrony powierzchni ziemi, regulują przede wszystkim Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.), Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 1994 r Nr 27, poz. 96 z późn. zm. – ustawa z dnia 27 lipca o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze Dz. U. 2001 Nr 110, poz. 1190), ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1994 r Nr 89, poz. 415 z późn. zm.) oraz ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78 z późn. zm.). Do najważniejszych przepisów wykonawczych należą:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia standardów jakości gleby (Dz. U. 2002 Nr 165 poz. 1359);
- Rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie określenia organów właściwych w zakresie administracji geologicznej i nadzoru górniczego (Dz. U. 1998 Nr 162 poz. 1144).

6.7. Gospodarka odpadami

Ochrona środowiska przed odpadami powinna być traktowana priorytetowo ponieważ odpady stanowią źródło zanieczyszczenia wszystkich elementów środowiska. Tak też została potraktowana w niniejszym Programie. Gminny Plan Gospodarki Odpadami na lata 2004 – 2011 wraz z prognozą do roku 2015 stanowi integralną część Programu Ochrony Środowiska dla gminy Czermin.

Uporządkowanie gospodarki odpadami ukierunkowane jest na:

- minimalizację wytwarzania odpadów
- zwiększenie stopnia powtórnego wykorzystania i bezpieczne składowanie odpadów.

6.8. Zasoby przyrodnicze

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju.

Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrody określono cel ekologiczny:

Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych
- Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym
- Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt
- Ochrona lasów
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody

Realizacja określonych celów i kierunków ekologicznych powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych

Rozwój gospodarczy powiatu pociąga za sobą niebezpieczeństwo degradacji obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, z tego względu ważne jest połączenie systemu rozwoju obszarów cennych przyrodniczo z rozwojem społeczno gospodarczym.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Opracowania ekofizjograficzne jako podstawa rozwoju systemu obszarów chronionych (wszechstronna dokumentacja charakteryzująca poszczególne elementy przyrodnicze na terenie gminy)
2. Zapewnienie ochrony obszarów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną, ale ważnych z punktu widzenia zapewnienia spójności ekologicznej. Przygotowanie planu zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych parków oraz pomników przyrody.
3. Powiązanie przestrzenne prawnych form i działań ochrony przyrody z sąsiadującymi gminami.

Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym

Ze względu na gęstnienie sieci infrastruktury w krajobrazie oraz potencjalny rozwój gospodarczy, należy zadbać o uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania wniosków wynikających z istniejącej lub planowanej lokalizacji terenów chronionych (parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu).

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo.
2. Przestrzeganie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem.

3. Przeciwdziałanie rozwojowi budownictwa mieszkalnego i rekreacyjnego na terenach chronionych.

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Celem ochrony gatunkowej jest zabezpieczenie dziko występujących gatunków zwierząt szczególnie rzadkich i zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Ochrona ekosystemów łąkowych i polnych (m.in. zakaz wypalania traw i ściernisk)
2. Stworzenie odpowiednich warunków bytowania i migracji organizmów wodnych
3. Zachowanie i uzupełnienie istniejącego systemu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych
4. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej, celem wskazania cennych przyrodniczo siedlisk, które należy wyłączyć np. z zalesiania.

Ochrona lasów

Istniejące obszary leśne wymuszają podjęcie zdecydowanych działań ochronnych istniejących zasobów w celu zachowania ich funkcji (przyrodniczej, społecznej i gospodarczej).

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Prowadzenie stałego monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki).

2. Prowadzenie zalesiania równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów.
3. Zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych.
4. Stworzenie systemu zachęcającego rolników do zalesiania nieużytków będących ich własnością.
5. Szkolenie prywatnych właścicieli lasów na temat prawidłowych zasad gospodarki leśnej.
6. Rozwój roli ochronnej i buforowej lasów.

Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody

Edukacja ekologiczna to koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „myśleć globalnie, działać lokalnie”. Powinna ona objąć wszystkie grupy społeczeństwa – od dzieci, młodzieży, dorosłych do decydentów.

Działalność edukacyjna jest elementem właściwego podejścia do problemów ochrony środowiska. Oznacza to, że:

- 🎬 inwestycji dotyczących środowiska nie można wdrażać i oceniać bez uwzględniania korzystających ze środowiska, jakimi są mieszkańcy. Określenie zakresu najistotniejszej wiedzy jaka jest im niezbędna do przekazania oraz sposób jej prezentacji przy współudziale z nowymi technologiami to konieczny element oceny efektywności każdej inwestycji w tej sferze.
- 🎬 działania edukacyjne powinny być uzależnione od prowadzonej przez daną jednostkę (powiat, miasto, gminę,) polityki ochrony środowiska. W przeciwnym razie należy się liczyć z ograniczonymi efektami praktycznymi.

Doświadczenia wielu zachodnich państw wskazują, że tylko przy współudziale mieszkańców można uzyskać zakładane efekty . Dlatego tak ważne

jest zaangażowanie każdego mieszkańca w tę problematykę. Poprzedzone to musi być odpowiednim, „teoretycznym”, przygotowaniem społeczeństwa do planowanych działań gdyż w przeciwnym razie skończy się to niepowodzeniem.

Ważnym zadaniem jest wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Promowanie zachowań związanych z codziennym bytowaniem mieszkańców zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody.
2. Podejmowanie działalności edukacyjnej w zakresie szkodliwości wypalania traw, ściernisk i nieużytków.
3. Rozwój szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.

Uwarunkowania prawne

Podstawowe regulacje prawne z zakresu zasobów przyrodniczych zawarte są w takich aktach jak, ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późn zm.), ustawa o lasach (Dz. U. z 1991 r. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.), Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.), Prawo łowieckie (Dz. U. z 1995 r. Nr 147, poz. 713 z późn. zm. – ustawa z dnia 26 lipca 2001 r. o zmianie ustawy prawo łowieckie Dz. U. 2001 Nr 125 poz. 1366), ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. z 2001 r, Nr 73, poz. 764) oraz ustawa o ochronie gatunków rolnych i leśnych (Dz. U. z 1995 Nr 16, poz. 78). Najważniejsze przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw to:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie rodzajów i zakresu opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002 Nr 155 poz. 1298);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. 2001 Nr 92 poz. 1029);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie zasad współdziałania Lasów Państwowych ze starostami w zakresie sporządzania planów zalesiania i

uproszczonych planów urządzenia lasu, szkoleń, nadzoru nad wykonywaniem prac zalesieniowych oraz dostarczania sadzonek (Dz. U. 2002 Nr 12 poz. 121);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyręb drzewostanu (Dz. U. 2002 Nr 99 poz. 905);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz. U. 2002 Nr 194 poz. 1640);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych zasad przekazywania w zarząd obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawiania (Dz. U. 2002 Nr 219 poz. 1842);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych oraz określenia okresów polowań na te zwierzęta (Dz. U. 2001 Nr 43 poz. 488).

7. Źródła finansowania programu:

Finansowanie programu jest możliwe ze środków:

■ publicznych, w tym:

- a) krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetu powiatu, budżetów gmin, pozabudżetowych instytucji publicznych,
- b) zagranicznych, pochodzących, między innymi, z programów pomocowych, funduszy spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;

■ niepublicznych, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z :

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006";
- 2) Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006
- 3) programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia),
- 4) innymi, branżowymi programami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz regulaminami funduszy krajowych.

Przestrzenny podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależeć będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii

Europejskiej (według, których część kosztów inwestycji pokryte musi być ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

Krajowe źródła finansowania to:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW);
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚiGW w Rzeszowie);
- powiatowe (PFOŚiGW) i gminne (GFOŚiGW) fundusze ochrony środowiska.

Zagraniczne źródła finansowania Programu:

- Program PHARE (Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies)
- Program ISPA (Instrument for Structural Poolicies for Preaccession)
- Program SAPARD (Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich)

Pomoc strukturalna Unii Europejskiej

1. Fundusz Spójności

2. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)

Znaczny ciężar finansowania zadań ujętych w programie ponosić ponosić będzie gmina szczególnie w prowadzonej inwestycji w zakresie gospodarce wodno-ściekowej. W sytuacjach uznanych przez władze gminy za uzasadnione inwestycje będą finansowane z bieżących dochodów władz samorządowych lub, gdy będzie to możliwe, z dotacji celowych budżetu państwa. Remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska będą finansowane przez kapitał sektora prywatnego. Gminy i przedsiębiorstwa komunalne tworzyć będą korzystne warunki, m in. poprzez udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego.

Warunkiem udzielenia pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska będzie poniesienie określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 10 grudnia 2002 r. Kosztów inwestycji przeznaczonych na:

- 1) osiągnięcie poprawy stanu środowiska, jeżeli nie zostały określone standardy ochrony środowiska, lub osiągnięcie efektów wykraczających ponad obowiązujące standardy ochrony środowiska,

2) dostosowanie istniejących lub nowych źródeł spalania paliw do standardów określonych w rozporządzeniu.

Maksymalna pomoc inwestycyjna może wynosić 30 % poniesionych kosztów. W ściśle określonych rozporządzeniem przypadkach, pomoc może być zwiększona.

Finansowanie Programu odbywać się będzie również przez nowe, wprowadzane sukcesywnie, instrumenty ekonomiczno-finansowe, m.in.: opłaty produktowe, kredyty krótkoterminowe służące zapewnieniu płynności inwestorom realizującym zadania; ubezpieczenia i zastawy ekologiczne; zbywalne uprawnienia do emisji zanieczyszczeń oraz dobrowolne porozumienia.

8. Monitoring wdrażania i realizacji Programu

Monitoring wdrażania Programu dotyczyć będzie :

- określenia stopnia realizacji przyjętych celów;
- oceny realizacji programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska;
- określenia stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz analizy przyczyn tych rozbieżności.

Monitoring skutków realizacji Programu prowadzony będzie poprzez ocenę :

- poprawy standardów jakości środowiska;
- poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców;
- aktywności i współdziałania społeczeństwa.

9. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych:

Wyznaczone cele ekologiczne i kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy Czermin, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań na przestrzeni kilkunastu lat.

Są to między innymi:

- Edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- Wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska;

- Wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła;
- Realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej;
- Urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków;
- Realizacja przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami;
- Wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom;
- Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii;
- Wspieranie ekologicznych form transportu.

Zadania zostały wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu, przewidywanych kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji (dziedzina ochrony środowiska).

Zestawienie planowanych inwestycji, które należy realizować w pierwszej kolejności stanowi krótkoterminowy harmonogram - plan operacyjno - realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2004-2007 (Tabela 1.).

Część pozostałych zadań ekologicznych będzie realizowana w okresie długoterminowym w ramach długoterminowego harmonogramu – planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015.(Tabela 2.).

W obu harmonogramach - poszczególnym celom strategicznym i ich kierunkom działań przyporządkowano konkretne zadania priorytetowe z określeniem czasu ich realizacji i instytucje, które powinny je realizować lub współrealizować. Z uwagi na specyfikę niektórych zadań np. edukacja ekologiczna, czy zadania kontrolne będą one realizowane zarówno w ramach harmonogramu krótko i długoterminowego.

Pozostałe zadania ekologiczne nie ujęte w żadnym z harmonogramów, a zamieszczone w części opisowej dotyczącej polityki ekologicznej, stanowią dodatkową bazę możliwości realizacyjnych w ramach opracowanego Programu Ochrony Środowiska. Ich ewentualne wprowadzenie do harmonogramu może

nastąpić na etapie przewidzianym Prawem Ochrony Środowiska (art. 14 ust. 2), po czteroletniej weryfikacji polityki ekologicznej państwa. W takim samym cyklu założono przyjmowanie kolejnych etapów realizacji Programu Ochrony Środowiska.

W załączeniu:

Tabela Nr 1 – przedstawiająca krótkoterminowy harmonogram realizacyjny

Tabela Nr 2 - przedstawiająca długoterminowy harmonogram realizacyjny

Tabela 1.

Cel : Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Racjonalizacja użytkowania wody	1. Realizacja planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. uszczelnienie sieci ,wprowadzanie zamkniętych obiegów wody);	Zadanie Ciągłe					Urząd Gminy; ZGK; Zakłady produkcyjne i przemysłowe oraz jednostki i obiekty infrastruktury	Środki własne jednostek realizujących, kredyty, dotacje
Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji	2. Wprowadzanie bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwość współfinansowania);	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe	Środki jednostek realizujących, dotacje
Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	Termomodernizacja, bądź remont i docieplenie: ↳ przedszkola ↳ gimnazjum ↳ szkoły podstawowe	2004-2006			940 000 (łącznie dwie szkoły)		Urząd Gminy	Środki własne, dotacje, kredyty
	3. Podjęcie działań promocyjnych i doradztwa związanego z wdrażaniem pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych	Zadanie Ciągłe					Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe	Środki własne jednostek realizujących

Cel : Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, (redukcja emisji pyłów i gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową)								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Ograniczenie emisji do powietrza w jednostkach gospodarczych, instytucjach i obiektach infrastruktury	1. Spalanie węgla lepszej jakości lub zamiana nośnika na bardziej ekologiczny	Zadanie ciągłe					Właściciele mieszkań, Zarządcy budynków	Środki własne jednostek realizujących
	2. Modernizacja układów technologicznych oraz montaż urządzeń ograniczających emisję (w takich przypadkach istnieje możliwość wspólnego ubiegania się Urzędów wraz z zakładami o środki finansowe np. z Eko – konwersji zadłużenia)	Zadanie ciągłe					Jednostki gospodarcze, instytucje i inne obiekty infrastruktury	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, fundusze ekologiczne, kredyty
	3. Stopniowa likwidacja kotłowni wyposażonych w stare, wyeksploatowane kotły opalane węglem oraz szeroka modernizacja technologii w związku z wdrażaniem najlepszych dostępnych technik (BAT).	Zadanie ciągłe					Właściciele obiektów	Środki własne jednostki realizującej, kredyty, dotacje
Ograniczenie emisji w budynkach mieszkalnych	4. Wymiana starych wyeksploatowanych kotłów węglowych na nowoczesne wysoko sprawne posiadające atest przyjaznych środowisku	Zadania ciągłe					Właściciele obiektów	Środki własne jednostki realizującej, kredyty, dotacje

	5. Wsparcie finansowe dla mieszkańców zmieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy, Właściciele obiektów	Środki własne jednostek realizujących oraz dotacje i ulgi
	6. Prowadzenie systematycznych akcji edukacji ekologicznej na temat oszczędności energii cieplnej i elektrycznej oraz stosowania proekologicznych nośników energii, szkodliwości spalania materiałów odpadowych w kotłowniach domowych	Zadanie ciągłe					Starostwo Powiatowe Urząd Gminy, Szkoły, Pozarządowe organizacje ekologiczne	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych	7. Usprawnienie systemu komunikacyjnego (poprawa nawierzchni i warunków bezpieczeństwa ruchu, modernizacja i rozbudowa dróg) 2004 – 2006r.	Zadanie ciągłe		1 600 000	1 000 000	-	Urząd Gminy	Środki własne, Środki UE
Cel : Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego i hałasu pochodzącego z obiektów działalności gospodarczej								
Ochrona przed hałasem komunikacyjnym	1. Prowadzenie monitoringu poziomu hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez teren gminy	Zadanie ciągłe					Właściciele i zarządcy obiektów: Wojewódzki Zarząd Dróg, Powiatowy Zarząd Dróg) oraz WIOŚ, Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy.	Środki własne jednostek realizujących

Cel : Ochrona mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego	1. Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego oraz kontrola wprowadzania do środowiska nowych urządzeń emitujących promieniowanie	Zadanie ciągłe					Starostwo Powiatowe Urząd Gminy	
Preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	2. Współpraca z zakładami energetycznymi, jednostkami telefonii komórkowej, stacjami przekaźnikowymi RTV w dziedzinie ochrony mieszkańców przed oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego	Zadanie ciągłe					Zakłady Energetyczne, jednostki telefonii komórkowej, stacje przekaźnikowe TRV, Starostwo Powiatowe Urząd Gminy	
Cel: Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody do picia, dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wody, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią								
Zarządzanie zasobami wodnymi i ochrona wód	1. Wprowadzanie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe (dolin rzecznych, płytkiego zalegania wód podziemnych) przed zainwestowaniem i rygorystyczne przestrzeganie tych zapisów	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy	Środki własne

Cel: Zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody do picia, dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wody, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią- ciąg dalszy								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Budowa sieci kanalizacyjnej oraz sukcesywna modernizacja istniejącej sieci	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy:						Urząd Gminy,	Środki własne SAPARD, Samorządy wsi, Środki UE
	- m. Czermin 14,4 km	2004-2005		2 400 000				
	- m. Wola Ot. – Otałęż, 29,5 km	2005 - 2006		4 500 000				
	Opracowanie dokum. dla m. Trzciana, Dabrowka Osuch., 19,5 km	2005		150 000				
	Budowa II etapu kanalizacji – Czermin/ Zawada wraz z przepompownią	2006			1 428 000			
Ochrona przeciwpowodziowa i mała retencja	2. Wyznaczenie i ujęcie w studiach i kierunkach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy	Środki własne
	3. Budowa umocnień brzegów rzek	Zadanie ciągłe					PZGWIM	Budżet państwa; WFOŚiGW
	4. Utrzymanie i konserwacja urządzeń melioracji podstawowej	Zadanie ciągłe					PZGWIM	Budżet państwa

Cel : Ochrona powierzchni ziemi i właściwe wykorzystanie gleb								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	1. Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb oraz zakwaszeniu	Zadanie ciągłe					ODR Urzędy Gmin, Właściciele gruntów	Środki własne jednostek realizujących
	2. Ochrona gruntów rolnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy	Budżet Gminy
Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów	3. Wapnowanie gleb kwaśnych	Zadanie ciągłe					Rolnicy	Środki własne jednostek realizujących
Wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej	4. Upowszechnienie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	Zadanie ciągłe					ODR Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących
Prowadzenie gospodarki rolnej pod kątem skutecznego zabezpieczenia przed erozją	5. Opracowanie i wdrażanie zasad racjonalnej gospodarki rolnej na terenach zagrożonych erozją	Zadanie ciągłe					ODR Urząd Miasta	Środki własne jednostek realizujących
	6. Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych	Zadanie ciągłe					Nadleśnictwo ; Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących

Ochrona zasobów kopalin	7. Uwzględnienie w studiach uwarunkowań oraz planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie obszarów przed zainwestowaniem	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy	Budżet Gminy
-------------------------	--	----------------	--	--	--	--	-------------	--------------

Krótkoterminowy harmonogram realizacyjny (plan operacyjny) Programu Ochrony Środowiska na lata 2004 – 2007

T a b e l a 1.- ciąg dalszy

Cel : Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Ochrona elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego	1. Zachowanie elementów małej architektury (np. kapliczki przydrożne)	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy	Środki własne
Ochrona lasów	1. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby szkodniki)	Zadanie ciągłe					Nadleśnictwo	Środki własne jednostek realizujących

Cel: Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych – ciąg dalszy								
Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Okres realizacji	Koszty w poszczególnych latach realizacji				Jednostki realizujące	Źródła finansowania
			2004	2005	2006	2007		
Ochrona lasów	1. Nadzorowanie procesu zalesiania równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów	Zadanie Ciągłe					Nadleśnictwo Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
	2. Zachęcanie rolników do racjonalnego zalesiania śródleśnych nieużytków będących ich własnością	Zadanie ciągłe					Urząd Gminy	Środki własne
Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody	1. Włączenie w akcję edukacji ekologicznej proekologicznych organizacji pozarządowych	Zadanie Ciągłe					Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
	2. Promowanie zachowań związanych z codziennym bytowaniem mieszkańców zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu	Zadanie ciągłe					Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy, Szkoły	Środki własne jednostek realizujących, dotacje

Tabela 2

Długoterminowy harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

T a b e l a 2.

Cel	Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania
Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych	Racjonalizacja użytkowania wody	1. Zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych na cele przemysłowe	Zadanie Ciągłe	Zakłady przemysłowe, WIOŚ	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
	Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji	2. Stosowanie bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwości współfinansowania);	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy Zakłady przemysłowe	Środki własne jednostek realizujących (ulgi podatkowe)
	Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	3. Poprawa parametrów energetycznych budynków – termo renowacja (dobór otworów drzwiowych i okiennych o niskim współczynniku przenikalności cieplnej, właściwa izolacja termiczna ścian – ocieplenie budynków, lokalizacja nowych obiektów zgodnie z naturalną (cieplejszą), kierunkową orientacją stron świata);	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy Właściciele i zarządcy i budynków	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty
		4. Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii;	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, Zakłady przemysłowe, właściciele i zarządcy i budynków	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty

Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, (redukcja emisji pyłów i gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową)	Ograniczenie emisji do powietrza w jednostkach gospodarczych, instytucjach i obiektach infrastruktury	1. Wprowadzenie systemu monitoringu i kontroli emisji zanieczyszczeń na terenie przedsiębiorstw (w razie przekroczeń dopuszczalnych stężeń należy spowodować, za pomocą dostępnych środków administracyjnych zaprzestania emisji);	2010	Starostwo Powiatowe, WIOŚ, Urząd Gminy,	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,
---	---	--	------	---	---

Długoterminowy harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

T a b e l a 2.- ciąg dalszy

Cel	Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania
Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, (redukcja emisji pyłów i gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową)- ciąg dalszy	Ograniczenie emisji w budynkach mieszkalnych	2. Sukcesywna zamiana węgla na alternatywne nośniki ciepła (gaz, brykiet drzewny, brykiety drzewne, biomasa);	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, Mieszkańcy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
		3. Wsparcie finansowe dla mieszkańców zmieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne;	Zadanie ciągłe	Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących (dotacje, ulgi, zwolnienia podatkowe)
		4. Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych	Zadanie ciągłe	Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy, Szkoły, pozarządowe organizacje ekologiczne	Środki własne jednostek realizujących, dotacje

	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych	5. Kontynuacja modernizacji przebudowy dróg	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, WZD, PZD	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty
Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku		1. Integrowanie planów zagospodarowania przestrzennego z problemami zagrożenia hałasem;	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy	- *

Długoterminowy harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

T a b e l a 2.- ciąg dalszy

Cel	Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania
Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku – ciąg dalszy	Ochrona przed hałasem generowanym w zakładach działalności gospodarczej	2. Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych (zwłaszcza zlokalizowanych w pobliżu zabudowy mieszkalnej) i egzekwowanie warunków decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu;	Zadanie ciągłe	WIOŚ	- *
Ochrona mieszkańców przed promieniowaniem Elektromagnetycznym	Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego	1. Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego oraz kontrola wprowadzania do środowiska nowych urządzeń emitujących promieniowanie	Zadanie ciągłe	Starostwo Powiatowe Urząd Gminy	- *
	Preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	2. Współpraca z zakładami energetycznymi w dziedzinie ochrony mieszkańców przed oddziaływaniem promieniowania elektromagnetycznego;	Zadanie ciągłe	Zakład Energetyczny Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy	- *

Zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej jakości ilości wody do picia, dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią	Zarządzanie zasobami wodnymi i ochrona wód	1. Modernizacja sieci wodociągowej we wsi Czermin, ewentualna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;	2012 - 2013	Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty
		2. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne);	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, właściciele sieci	Środki własne jednostek realizujących,
		3. Modernizacja i utrzymywanie w dobrym stanie technicznym ujęć wody oraz stacji uzdatniania w m. Trzciana i Wola Otałęzkiej ,	2007 – 2009	Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty

Długoterminowy harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

T a b e l a 2.- ciąg dalszy

Cel	Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania
Zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej jakości ilości wody do picia, dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości użytkowe wód, racjonalizacja	Zarządzanie zasobami wodnymi i ochrona wód – ciąg dalszy	4. Przeprowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej i wykorzystywanie jej na cele agrarne – do podlewania zieleni)	Zadanie ciągłe	Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy, Szkoły, pozarządowe organizacje ekologiczne	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,
		5. Optymalizacja wykorzystania (dociążenie) oraz budowa, rozbudowa i modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków (w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa oraz dyrektyw UE);	2008-2015	Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,

zużycia wody oraz ochrona przed powodzią – ciąg dalszy		6. Zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania;	2008	Urząd Gminy	-
		7. Stopniowe ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych (pozostałości chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów) i punktowych (składowiska obornika) pochodzących z działalności rolniczej;	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, ODR	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,
		8. Preferowanie użytkowania łąkowego oraz kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych;	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,
	Ochrona przeciwpowodziowa i mała retencja	9. Budowa umocnień brzegów rzek i potoków	Zadanie ciągłe	Właściciele cieków i ujęć wody, ODGW, Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,
		10. Uporządkowanie oraz ograniczenie systemów melioracyjnych	Zadanie ciągłe	Właściciele cieków, ODGW, Spółki wodne	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,

Długoterminowy harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

T a b e l a 2.- ciąg dalszy

Cel	Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania
-----	--------------------	----------------------	-----------------	-----------------------	---------------------

Ochrona powierzchni ziemi i właściwe wykorzystanie gleb	Gleby użytkowane rolniczo	1. Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego (zminimalizowanie powierzchni gruntów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych wyłączonych z produkcji rolnej i przeznaczonych na inne cele oraz zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej);	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy	Środki własne jednostek realizujących, dotacje,
		2. Dostosowanie formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb	Zadanie ciągłe	ODR Właściciele gruntów	Środki własne jednostek realizujących,
	Zasoby kopalin	3. Uwzględnienie w studiach uwarunkowań oraz planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich złóż wraz z zapisami o ochronie przed zainwestowaniem	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy	- *
Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych	1. Zapewnienie ochrony obszarów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, Pozarządowe organizacje ekologiczne	Środki własne jednostek realizujących,
	Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt	2. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej, celem wskazania cennych przyrodniczo siedlisk, które należy wyłączyć np. z zalesiania;	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy	- *

Długoterminowy harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015.

T a b e l a 2.- ciąg dalszy

Cel	Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Lata realizacji	Jednostka realizująca	Źródła finansowania
-----	--------------------	----------------------	-----------------	-----------------------	---------------------

Ochrona i utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych- ciąg dalszy	Ochrona lasów	3. Prowadzenie stałego monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki);	Zadanie ciągłe	Nadleśnictwo	Środki własne jednostek realizujących,
		4. Prowadzenie zalesiania równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów	Zadanie ciągłe	Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy, Nadleśnictwo	Środki własne jednostek realizujących, dotacje, kredyty
		5. Zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych;	Zadanie ciągłe	Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy, Nadleśnictwo	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
		6. Stworzenie systemu zachęcającego rolników do zalesiania nieużytków będących ich własnością;	Zadanie ciągłe	Urząd Gminy, Nadleśnictwo	Środki własne jednostek realizujących, (dotacje, ulgi)
		7. Szkolenie prywatnych właścicieli lasów na temat prawidłowych zasad gospodarki leśnej;	Zadanie ciągłe	Nadleśnictwo Pozarządowe organizacje ekologiczne	Środki własne jednostek realizujących, dotacje
	Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody	8. Promowanie zachowań związanych z codziennym bytowaniem mieszkańców zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu	Zadanie ciągłe	Nadleśnictwo Urząd Gminy, Pozarządowe organizacje ekologiczne,	- *

